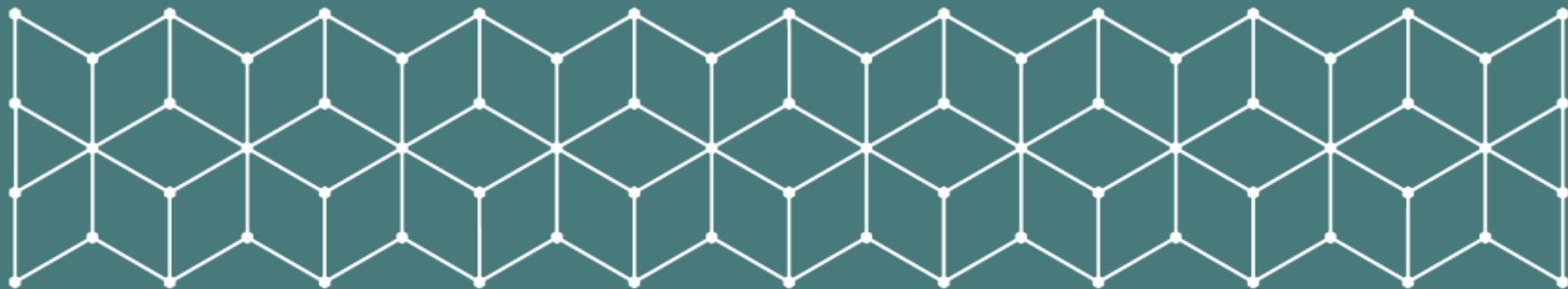

Litteraturredidaktikk i et danningsperspektiv: Bildebøker og den litterære samtalen

Bakgrunn for prosjektet

- Etableringen av en forskningsgruppe ved Høgskolen i Østfold med fokus på unge barn og begynneropplæring (mars 2017)
- Vektleggingen av overganger i de nye grunnskolelærerutdanningene med oppstart i august 2017 :
«Studiet skal gi studentene kjennskap til og kunnskap om overganger mellom barnehage – barneskole og barneskole – ungdomsskole».
(Studieplan for grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn)

Prosjektets formål

- Undersøke høytlesningspraksisen på småskoletrinnet og blant de eldste barna i barnehagen
- Se dette i sammenheng med bildeboka og den litterære samtalsens danningspotensial
- Og dermed kanskje bidra til større forståelse for hva samtaler underveis i høytlesningen kan bidra til

Kort om dannelsingsbegrepet i barnehage og skole

- I barnehagens styringsdokumenter ble begrepet danning tatt i bruk for få år siden; danning erstattet begrepet oppdragelse i formålsparagrafen i barnehageloven i 2010
- «Norskfaget er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling» (LK06)
- Betydningen av at elevene i møte med ulike typer tekster skal få mulighet til å utvikle sitt språk, sin identitet og sin forståelse for omverdenen
- Kulturforståelse, kommunikasjon, identitetsutvikling og danning

Kort om danningsbegrepet i barnehage og skole

- En tradisjonell litteraturdidaktisk forståelse av danning
- Dannning gjennom skjønnlitterære tekster og litterær samtale som en undring med mulighet til utveksling av perspektiver, om verdier i samfunn og for det enkelte individ

Kort om danningsbegrepet i barnehage og skole

Tre tema hvor alle fag ifølge kommende læreplan skal bidra til læring:

- Folkehelse og livsmestring
- Demokrati og medborgerskap
- Bærekraftig utvikling

Kort om skandinavisk barnelitteratur

- Moderne, kunstneriske og gode tekster
- Kognitivt krevende og utfordrende
- Eksperimenterende bildespråk
- Krever kompetente lesere
- Counterpoint in address (Nikolajeva 2006)

Oppslag 1 fra *Snill* (2002) av Gro Dahle og Svein Nyhus

Se på Lussil

Se på Lussil

Se så stille hun er!

Stille stille som hvitt kritt og tynt papir.

Stille som blanke glass i et skap.

For Lussi gjør alt som hun skal.

Se som hun smiler!

Skriver pent, leser fra boka,
nikker og smiler og rekker opp hånden.
Pene hånden.

Ja, se på Lussi.

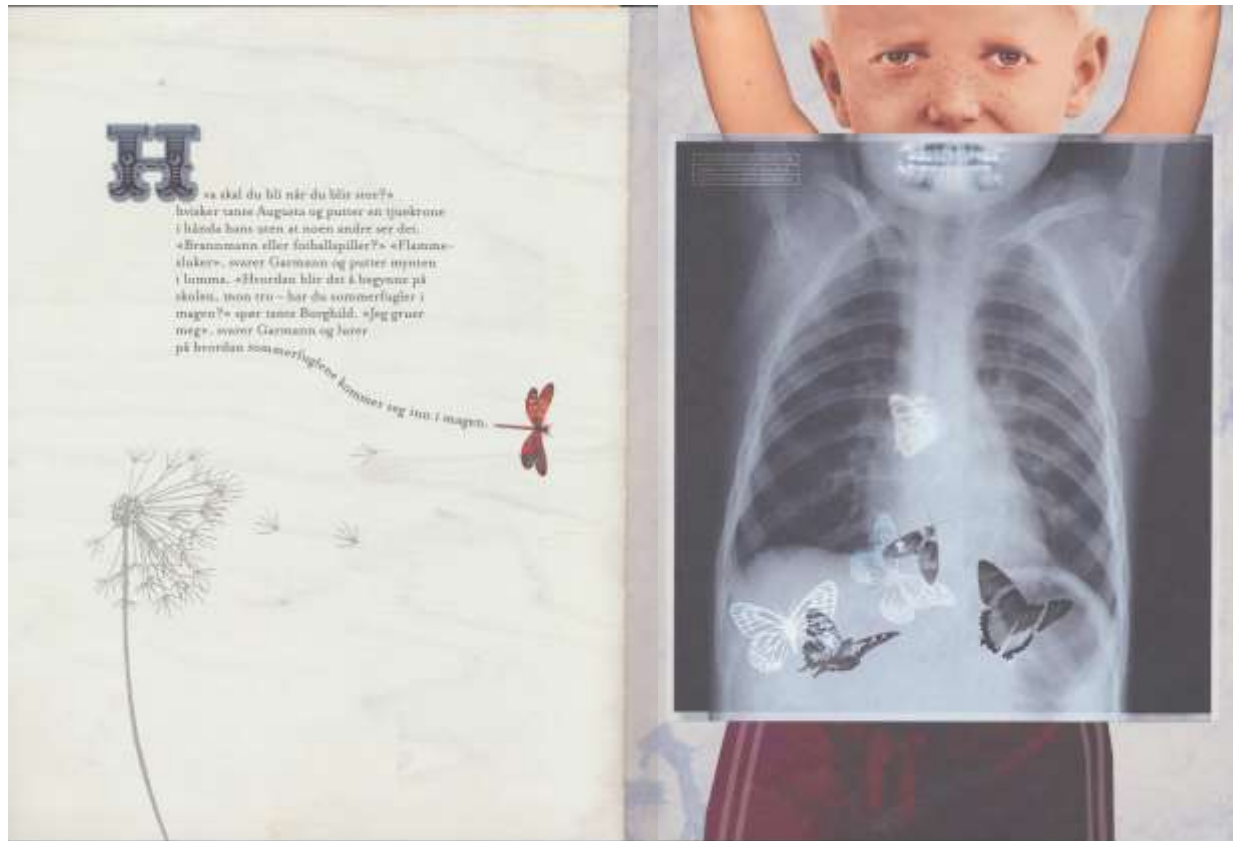
Det er jenta si, det!

Det er jenta sil

Oppslag 1 fra *Garmans sommer* (2010) av Stian Hole

Bildeboka som medium

- Bildeboka som en kilde til litterære og estetiske opplevelser
- Høytlesning i en multimodal kontekst hvor barna får se bildene samtidig med lesingen (ikonotekst)

Om barns resepsjon og litterære respons

Appleyard deler resepsjonsutviklingen inn i 5 leserroller:

- The Reader as a Player (førskolebarnets leserrolle)
- The Reader as a Hero and Heroine (skolebarnets leserrolle)
- The Reader as Thinker (ungdommens leserrolle)
- The Reader as Interpreter (studentens leserrolle)
- The Pragmatic Reader (den voksnes leserrolle)

Å samtale med barn i et dannelsingsperspektiv

- Hvordan kan litterære samtaler være et ledd i dannelsingsprosessen hos barn?
- Kognitivt utvidende samtaler
- I møte med teksten får barna felles referanserammer som kan føre til meningsfylte samtaler
- Danne grunnlag for fabulering og lek

Relevant litteratur

Appleyard, J. A. (1991): *Becoming a reader: the experience of fiction from childhood to adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press

Hellesnes, Jon (2005): "Om å motverke destruksjonen av daninga" i Aasen, Arne Johannes og Nome, Sture (red). *Det nye norskfaget 2005*. Bergen: Fagbokforlaget.

Høigård, Anne (2013): *Barns spårkutvikling*. Muntlig og skriftlig. Oslo: Universitetsforlaget.

Kåreland, Lena (2015): *Skönlitteratur för barn och unga. Historik, genrer, termer, analyser*. Lund: Studentlitteratur.

Langer, Judith A. (2005): *Litterära föreställningsvärldar: litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos.

Mehrstam, Christian (2009) *Textteori för läsforskare*. Göteborg: Göteborgs Universitet. Institutionen för Litteratur, Idéhistoria och Religion.

Nikolajeva, Maria og Carole Scott (2006): *How picturebooks works*. New York: Routledge.

Ommundsen, Åse Marie (2010): *Litterære grenseoverskridelser. Når grensene mellom barne- og voksenlitteraturen viskes ut. Doktoravhandling ved Universitetet i Oslo*.

Sandvik, Margareth og Marit Spurkland (2012): *Lær meg norsk før skolestart!* Oslo: Cappelen Damm.

Skarðhamar, Anne-Kari (2011): *Litteraturundervisning – teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.

Solstad, Trine (2015): *Snakk om bildebøker! En studie av barnehagebarns resepsjon*. Doktoravhandling ved Universitetet i Agder

Svennevig, Jan (2009): *Språklig samhandling: innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Oslo: Landslaget for norskundervisning.

Steffensen, Bo (1993) *Når barn læser fiktion. Grundlaget for den nye litteraturpædagogik*. København: Akademisk forlag.

Tengberg, Michael (2011) *Samtalets möjligheter. Om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings bokförlag Symposium.

Aase, Laila (2005): «Norskfagets danningspotensial i fortid og samtid». I A.J. Aasen & S. Nome (red.), *Det nye norskfaget (s. 35-47)*. Bergen: Fagbokforlaget.